

Nr 34

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om upphävande av fjärde stycket punkt 2 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen (avsättning till pensionsstiftelse i familjebolag).

(2:a avd.)

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 158 av herrar *Gustaf Henry Hansson* och *Kronstrand* samt II: 201 av herrar *Stenberg* och *Magnusson* i Borås har hemställts, »att riksdagen måtte besluta att fjärde stycket av punkt 2 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen måtte utgå».

Rörande motiveringen för det i motionerna framställda yrkandet får utskottet, i den mån redogörelse härför inte lämnas i det följande, hänvisa till motionen II: 201.

De år 1955 beslutade ändrade bestämmelserna rörande företagsbeskattningen innefattade bl. a. nya föreskrifter angående vad som skall förstås med pensionsstiftelse och om rätt till avdrag för avsättning av medel till dylik stiftelse. Bestämmelserna, som gäller vid taxering till såväl kommunal som statlig inkomstskatt, innebär i huvudsak följande. Enligt punkt 2 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen föreligger rätt till avdrag vid beräkning av inkomst av rörelse för medel som avsatts till pensionsstiftelse för pensionering av personal, som är eller varit anställd i rörelsen, eller efterlevande till sådan personal. Motsvarande gäller jämlikt punkt 1 av anvisningarna till 22 § samma lag vid beräkning av inkomst av jordbruksfastighet enligt bokföringsmässiga grunder. Då en person inte kan vara anställd i sin egen verksamhet innebär nu angivna bestämmelser, att avdrag vid inkomstberäkningen för en såsom enskild firma eller av ett handels- eller kommanditbolag bedriven verksamhet inte får ske för avsättning till tryggande av pension åt ägaren eller delägarna.

Med pensionsstiftelse förstås enligt punkt 6 av anvisningarna till 53 §, förutom bunden stiftelse, jämväl fri stiftelse under förutsättning att stiftelsen står under tillsyn enligt lagen om tillsyn över stiftelser, att stiftelsens stadgar fastställts av tillsynsmyndigheten, att stiftelsens kapital och avkastning må användas endast till pensioner på grund av tjänst, att genom föreskrifter i reglementet eller eljest trygghet skapats för att stiftelsen så länge den består skall hava sådant ändamål samt att vid dess upplösning eller då det icke längre finnes eller kan antagas komma att finnas någon,

vars rätt till pension på grund av tjänst skall tillgodoses av stiftelsen, återstående medel antingen skall användas för dylik pensionering eller ock skall anslås till välgörande eller eljest allmännyttigt ändamål. Enligt numera gällande lydelse av nyssnämnda anvisningspunkt 2 till 29 § medges emellertid icke avdrag för avsättning till pensionsstiftelse med mindre pensioneringen anordnats på sätt som i kommunalskattelagen föreskrivs som villkor för att livförsäkring skall hänföras till pensionsförsäkring. Vidare krävs för rätt till avdrag att medlen kontant eller i form av aktier, obligationer eller därmed jämförliga tillgångar överlämnats till stiftelsen. Är fråga om aktiebolag eller vissa andra juridiska personer, godtages dock av den skattskyldige utfärdad och till stiftelsen överlämnat skuldebrev.

I fråga om det belopp, vartill den avdragsgilla avsättningen högst må uppgå, föreskrivs att avdrag icke må medgivas med högre belopp än som måste avsättas för att stiftelsens förmögenhet vid beskattningsårets utgång skall uppgå till det belopp, som erfordras för att jämte framtida avgifter säkerställa de pensioner vilka skall utgå enligt gjorda bindande utfästelser. Fjärde stycket av punkt 2 av anvisningarna till 29 § stadgar, att vid beräkning av det belopp, vartill avdragsgill avsättning till pensionsstiftelse högst må uppgå, hänsyn i fråga om s. k. familjebolag icke får tagas till pensionsutfästelse avseende någon, som genom eget eller anhörigs innehav av aktier har ett avgörande inflytande i bolaget, eller ock efterlevande till någon varom sålunda är fråga.

Beträffande rätt till avdrag i familjeföretag för sådan avsättning till pensionsstiftelse, som avser huvuddelägaren, förelåg vid 1955 års riksdag ett motionsvis framställt yrkande av i huvudsak samma innebörd som nu framförts i de likalydande motionerna I: 158 och II: 201. I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 45 avstyrkte 1955 års bevillningsutskott de då förevarande motionsyrkandena. Utskottet erinrade därvid om att det från taxeringsmyndigheternas sida påpekats, att pensionsstiftelseavsättningar i betydande omfattning gjorts allenast för att vinna obehöriga skattefördelar. Detta missbruk av bestämmelserna hade erfarenhetsmässigt ifrågakommit främst bland familjeföretag. I det till grund för propositionsförslaget liggande kommittébetänkandet såväl som i propositionen hade ansetts ofrånkomligt med bestämmelser som i görligaste mån förhindrade dylikt missbruk. De mot propositionsförslaget riktade invändningarna gick i första hand ut på att familjeföretagen genom förslaget skulle ställas från kapitalförsörjningssynpunkt i samma läge som enskilda rörelseidkare och alltså sämre än andra aktiebolag och ekonomiska föreningar. Utskottet uttalade vidare bl. a.

Med anledning härav vill utskottet emellertid framhålla att frågan om utformningen av reglerna för avsättningar till pensionsstiftelser rimligen inte bör avgöras från i princip ovidkommande synpunkter. Rätten till sådana avdrag måste bedömas med hänsyn till pensionsstiftelsernas verkliga syfte, nämligen att trygga de anställdas pensionering. Utskottet vill därjämte i detta sammanhang erinra att familjeföretagen har andra möjligheter att

tillgodose önskemålet om pension åt delägare, nämligen samma möjligheter som föreligger för den rörelseidkare, vilken driver sitt företag såsom enskild firma. Den enskilde företagaren kan trygga sin pensionering genom att hos försäkringsanstalt teckna pensionsförsäkring; premierna härför utgör avdragsgill omkostnad. Hinder föreligger ej heller att från firman utbetala årliga pensionsbelopp, som vid inkomstberäkningen blir avdragsgilla.

Utskottet, som delar uppfattningen att speciella bestämmelser rörande familjeföretag i förevarande hänseende inte kan undvaras, finner följaktligen den nyss återgivna invändningen inte vara av avgörande betydelse.

Utskottet är emellertid medvetet om att från andra synpunkter vissa olägenheter är förenade med den i propositionen valda linjen. Ett familjeföretag kan nämligen förfara sålunda att företaget gör stiftelseavsättningar, grundade på pensionsförpliktelser gentemot andra anställda än delägare, varefter stiftelseförmögenheten i större eller mindre omfattning likväl användes för delägarnas pensionering. Denna invändning finner utskottet emellertid inte heller vara av avgörande betydelse. De mindre nogräknade företag, som kan tänkas förfara på detta sätt, torde vara just sådana beträffande vilka man har all anledning antaga att de inte heller med de för närvarande gällande bestämmelserna verkställt stiftelseavsättningar i de anställdas intresse. Utskottet vill vidare erinra att hinder inte föreligger för familjeföretag att inrätta pensionsstiftelse med ändamål att trygga pensioneringen utslutande för anställda, som inte är delägare. Sker detta erhålles fullt utdrag för vad som svarar mot pensionsförpliktelserna gentemot de anställda, varjämte stiftelseförmögenheten inte kan utnyttjas för annans räkning än de anställdas.

Även vid 1956 års riksdag framställdes motionsyrkanden av i huvudsak motsvarande innebörd. Bevillningsutskottet behandlade motionerna i sitt av riksdagen godkända betänkande nr 22. Utskottet avstyrkte motionerna under uttalande att utskottet fann de skäl, som legat till grund för 1955 års riksdagsbeslut i saken, alltjämt äga giltighet. Utskottet påpekade att bestämmelserna skulle tillämpas första gången vid 1956 års taxering, varför någon erfarenhet av bestämmelsernas praktiska tillämpning inte stått att få. Utskottet uttalade vidare.

En fråga som i detta sammanhang tilldrar sig särskilt intresse är om den tillsyn, som pensionsstiftelserna numera måste vara underkastade för att avdrag för stiftelseavsättningar må åtnjutas, med gällande regler skall kunna nå den effektivitet, som ett beaktande av de allmänna intressena kräver. Det är utskottet inte möjligt att nu göra något uttalande härom. Huruvida gällande bestämmelser är tillfredsställande utformade i detta hänseende torde få bero på ett framtida bedömande. Utskottet vill erinra om att den nu pågående utredningen om pensionsstiftelsernas civilrättsliga ställning torde komma att behandla nu berörda spörsmål.

Yrkande i förevarande hänseende framställdes även vid 1957 års riksdag. I betänkande nr 31, som godkändes av riksdagen, avstyrkte 1957 års bevillningsutskott yrkandena och yttrade bl. a. följande.

I likhet med föregående års bevillningsutskott anser utskottet det inte kunna komma i fråga att nu upphäva förevarande begränsningsbestämmelse. Erfarenheterna av de nya bestämmelsernas praktiska tillämpning är tills vidare helt otillräckliga för att kunna utgöra grund för någon säker uppfatt-

ning rörande möjligheterna att utöva en tillfredsställande kontroll i förevarande hänseende. Gentemot vad motionärerna anfört därom att missbruk numera torde vara omöjligt, enär pensionsstiftelses kapital och avkastning får disponeras endast för pensionering på grund av tjänst, vill utskottet påpeka att de nya bestämmelserna i detta hänseende inte föreskrivit någonting nytt i förhållande till vad som gällde tidigare. Trots detta villkor har sålunda enligt vad taxeringsmyndigheterna påtalat missbruk förekommit i berörda avseende.

Utskottet vill erinra om att Kungl. Maj:t för närvarande har under prövning förslag till allmän pensionsförsäkring samt att även frågan om pensionsstiftelsernas civilrättsliga ställning är föremål för utredning. Enligt utskottets mening bör resultatet härav avvaktas samt närmare erfarenheter vinnas av de år 1955 antagna avdragsreglerna rörande avsättning till pensionsstiftelse, innan det kan bedömas, om en ändring i den riktning motionärerna förordat är lämplig att genomföra.

I de förevarande motionerna har framhållits att det givetvis inte finns något att invända mot bestämmelser, som innebär en garanti för att pensionsstiftelsernas medel användes för det avsedda ändamålet. Enligt motionärernas bestämda uppfattning innebär de synnerligen skärpta allmänna bestämmelserna beträffande pensionsstiftelser en fullt tillräcklig garanti mot de befarade missbruken i familjebolagen. Avsättning får inte göras med större belopp än vad som motsvarar en på grund av bindande utfästelse redan intjänad pensionsrätt, och taxeringsmyndigheterna har möjlighet att tillse att avsättningarna begränsas till att avse pension, som icke överstiger vad som med hänsyn till vederbörandes arbete i bolaget kan anses skäligt.

De nuvarande bestämmelserna innebär en diskriminering av familjebolagen i förhållande till de mera opersonliga kapitalsammanslutningarna. Familjebolagen är av så stor betydelse för vårt näringsliv och för det ekonomiska framåtskridandet, att det bör vara statsmakterna angeläget att inte genom diskriminerande bestämmelser i olika hänseenden hämma uppkomsten av och försvåra driften för sådana företag. Som en belysning av den från allmänna synpunkter synnerligen otillfredsställande utformningen av 1955 års bestämmelser omnämner motionärerna att ett familjebolag enligt dessa kan ha rätt att från en före år 1956 bildad pensionsstiftelse utbetala pension till huvuddelägaren men inte har rätt att till stiftelsen avsätta medel för dennes pensionering.

Utskottet

Vid 1955 års riksdag ändrades i väsentliga delar bestämmelserna om vad som i beskattningshänseende skall förstås med pensionsstiftelse och om rätt till avdrag för avsättning av medel till sådan stiftelse. Bl. a. föreskrevs som villkor för avdragsrätt att stiftelsen skulle stå under tillsyn av länsstyrelse. Vidare infördes den begränsningsregeln att vid beräkning av avdragsgill avsättning till pensionsstiftelse i s. k. familjeföretag, som bedrivs i form av

aktiebolag eller ekonomisk förening, hänsyn inte får tas till pensionsförmån avseende huvuddelägaren eller honom närstående person.

I de likalydande motionerna I: 158 och II: 201 yrkas, att begränsningsregeln rörande pensionsavsättningar i familjeföretag måtte upphävas.

Utskottet vill i anslutning härtill erinra om att den ifrågavarande bestämmelsen tillkommit med anledning av taxeringsmyndigheternas påpekan- den att pensionsstiftelseavsättningar i betydande omfattning gjorts endast för att vinna obehöriga skattefördelar samt att detta missbruk av bestämmelserna förekommit främst bland familjeföretag. Det ansågs på grund härav lämpligt att beträffande avdragsrätten för avsättningar till pensionsstiftelse likställa familjebolagen med enskilda rörelseidkare, vilka inte kan göra pensionsstiftelseavsättning för egen pensionering. På motsvarande sätt som en enskild rörelseidkare kan emellertid familjeföretagen tillgodose önskemålet om delägarnas pensionering på annat sätt än genom avsättning till pensionsstiftelse. Bl. a. står den möjligheten alltid öppen att teckna pensionsförsäkring hos försäkringsanstalt; premierna för dylik försäkring är avdragsgilla vid inkomsttaxering.

Enligt utskottets mening innebär de nuvarande bestämmelserna på området endast att familjebolagen inte i fullt samma utsträckning som andra aktiebolag och ekonomiska föreningar kan utnyttja pensionsstiftelserna för att underlätta sin kapitalförsörjning. Emellertid bör — såsom tidigare framhållits från bevillningsutskottets sida — rätten till avdrag för avsättning till pensionsstiftelse inte bedömas från kapitalförsörjningssynpunkter, vilka i detta sammanhang i princip är ovidkommande.

Riksdagen har för närvarande under behandling det av Kungl. Maj:t i proposition nr 100 framlagda förslaget till lag om försäkring för allmän tilläggspension m. m. Då enligt förslaget rätten till tilläggspension i princip grundas på den försäkrades arbetsinkomst, såsom t. ex. inkomst av anställning, innebär förslaget att delägare i familjebolag med anställning hos företaget skall äga rätt till tilläggspension, om övriga förutsättningar härför är uppfyllda. Om förslaget antages av riksdagen kan en översyn av de nuvarande bestämmelserna rörande avdragsrätt för avsättning till pensionsstiftelse bli aktuell. Skäl för en dylik översyn kan även komma att föreligga sedan den nu pågående utredningen rörande frågan om pensionsstiftelsernas civilrättsliga ställning slutförts. Enligt utskottets mening bör det med hänsyn härtill inte komma i fråga att nu ändra bestämmelserna rörande rätt till avdrag för avsättning till pensionsstiftelse.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet de föreliggande motionerna.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att de likalydande motionerna I: 158 av herrar Gustaf Henry Hansson och Kronstrand samt II: 201 av herrar Stenberg och Magnusson i Borås om upphävande av fjärde stycket

andra punkten i anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 16 april 1959

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar Hagberg, Eriksson, Spetz, Jansson, Gustaf Elofsson, Söderquist, Oscar Carlsson, Bengtson, Wårnberg och Helleblad; samt

från a n d r a kammaren: herrar Ericsson i Kinna, Brandt i Aspabruk, Nilsson i Svalöv, Kollberg, Allard, Kärrlander, Wiklund, Stenberg, Eriksson i Bäckmora och Stiernstedt.

Reservation

av herrar *Hagberg, Spetz, Söderquist, Nilsson* i Svalöv, *Kollberg, Stenberg, Eriksson* i Bäckmora och *Stiernstedt*, vilka under hänvisning till innehållet i de likalydande motionerna I: 158 av herrar Gustaf Henry Hansson och Kronstrand samt II: 201 av herrar Stenberg och Magnusson i Borås ansett att utskottet bort tillstyrka det i nämnda motioner framlagda förslaget om upphävande av fjärde stycket punkt 2 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen i syfte att medge rätt till avdrag för medel, som huvuddelägare i familjebolag avsätter i företaget för egen pensionering, och att utskottet således bort hemställa,

att riksdagen måtte antaga följande

Förslag

till

lag om ändrad lydelse av punkt 2 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)

Härigenom förordnas, att punkt 2 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 skall erhålla följande ändrade lydelse.

Anvisningar

till 29 §.

2. Skattskyldig må — — — sådan personal.

Avdrag må — — — överlämnat skuldebrev.

Avdrag för — — — denna gavs.

Skattskyldig må — — — beträffande pensionsstiftelse.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling; dock att äldre bestämmelser fortfarande skola gälla i fråga om 1959 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1959 eller tidigare år.